

הלכות חובל ומזיק פרק ו

א. המזיק ממון חברו, חייב לשלם נזק שלם: בין שהיה שוגג, בין שהיה אנוס הרי הוא כמזיד. פיצד: נפל מן הגג ושבר את הכלים, או שנתקל כשהוא מהלך ונפל על הכלי ושברו חייב נזק שלם: שנאמר "ומכה בהמה, ישלמנה" (ויקרא כד, כא), ולא חלק הכתוב כאן בין שוגג למזיד. ואחד ההורג בהמתו של חברו, או השובר כליו, או קורע בגדיו, או קוצץ נטיעותיו הכל דין אחד הוא.

ב. במה דברים אמורים, ברשות הנזק. אבל ברשות המזיק, אינו חייב לשלם אלא אם הזיק בזדון; אבל בשגגה או באנס, פטור. וכן אם היו שניהם ברשות, או שניהם שלא ברשות, והזיק אחד מהן ממון חברו שלא בכוונה פטור.

ג. היה עולה בסלם, ונשמטה שליכה מתחתיו, ונפלה והזיקה אם לא היתה מחדקת וחזקה, חייב; ואם היתה חזקה ומחדקת, ונשמטה, או שהתליעה הרי זה פטור, שזו מפה בידי שמים היא. וכן כל כיוצא בזה. וכל אלו הדברים ברשות הנזק; אבל ברשות המזיק פטור, עד שיתכונן להזיק כמו שבארנו.

ד. הרי שמלא חצר חברו פדי יין ושמן, אפלו הכניסם ברשות הואיל ולא קבל עליו בעל החצר לשמור, הרי זה נכנס ויוצא בדרך, וכל שישתבר מן הפדים בכניסתו וביציאתו, הרי הוא פטור עליהן. ואם שברן בכוונה, אפלו הכניסם בעל הפדים שלא ברשות הרי זה חייב לשלם. וכן כל כיוצא בזה.

ה. שור שעלה על גבי חברו להרגו, ברשות המזיק שהוא בעל התחתון, בין שהיה תם, בין שהיה מועד, ובא בעל התחתון ושמט את שורו להצילו, ונפל עליון ומת הרי זה פטור. דחפו לעליון ומת אם היה לו לשמטו ולא שמטו, הרי זה חייב; ואם לא היה יכול לשמטו, הרי זה פטור.

ו. שנים שהיו מהלכין ברשות הרבים, זה בא בחביתו וזה בא בקורתו, ונשברה פדו שלזה בקורתו שלזה פטור, שלזה רשות להלך ולזה רשות להלך.

ז. היה בעל הקורה ראשון, ובעל החבית אחרון, ונשברה חבית בקורה פטור. ואם עמד בעל הקורה לנוח מכבד משאו, חייב; ואם הזהיר בעל החבית ואמר לו עמד, פטור. עמד לתקן משאו עליו, הרי זה כמהלך ופטור, ואף על פי שלא הזהיר בעל החבית, שהרי הוא טרוד בדרך.

ח. היה בעל החבית ראשון, ובעל הקורה אחרון, ונשברה חבית בקורה חייב, שזה כמי שנשברה בידו בכוונה. ואם עמד בעל החבית לנוח, פטור; ואם הזהיר בעל הקורה ואמר לו עמד, הרי זה חייב. ואם עמד לתקן משאו, אף על פי שלא הזהיר בעל הקורה הרי הוא חייב. וכן זה בא בנרו וזה בא בפשתנו; וכן כל כיוצא בזה.

ט. שנים שהיו מהלכין ברשות הרבים, אחד רץ ואחד מהלך, והזק אחד מהן בחברו שלא בכוונה זה הרץ חייב, מפני שהוא משנה; ואם היה ערב שבת בין השמשות, פטור, מפני שהוא רץ ברשות, כדי שלא תכנס השבת והוא אינו פנוי. היו שניהם רצים, והזקו זה בזה שניהם פטורין, ואפלו בשאר הימים.

י. אחד המזיק בידו, או שזרק אבן, או ירה חץ והזיק בו, או שפטר מים על חברו או על הכלים והזיק, או שרק או נע והזיק בכיחו וניעו בעת שהלכו מכוחו הרי זה כמזיק בידו, והם תולדות שלאדם. אבל אם נח הרק והפית על הארץ, ואחר כך נתקל בהן אדם הרי זה חייב משום בורו: שכל תקלה, תולדת בור היא כמו שבארנו.

יא. לוטש שהיה מכה בפטיש, ויצא גץ מתחת הפטיש והזיק הרי זה חייב כמי שזרק חץ או זרק אבן. וכן הבנאי שקבל עליו את הכותל לסתרו, ושבר את האבנים או הזיק חייב. היה סותר מצד זה, ונפל מצד אחר פטור; ואם מחמת המכה חייב, שזה בזורק חץ והזיק בו הוא.

יב. הכובש בהמת חברו במים או שנפלה ומנעה מלעלות, עד שמתה במים, או שהניחה בחמה וצמצם עליה המקום כדי שלא תמצא צל, עד שהרגתה החמה חייב לשלם. וכן כל פיוצא בזה.

יג. שנים שהמיתו את הבהמה כאחת, או שברו את הכלי כאחת משלשין ביניהן.

יד. חמשה שהניחו חמש חבלות על הבהמה ולא מתה, ובא זה האחרון והניח חבלתו עליה ומתה אם היתה מהלכת באותן החבלות, ומשהוסיף זה חבלתו עמדה ולא הלכה האחרון חייב; ואם מתחלה לא היתה מהלכת, האחרון פטור. ואם אין ידוע, כלן משלמין בשווה.

טו. וכן חמשה שישבו על הכסא ולא נשבר, ובא האחרון וישב עליו ונשבר אף על פי שהיה ראוי להשבר בהן קדם שישב הואיל וקרב את שבירתו, האחרון חייב: שהרי אומרים לו אלו לא נסמכת עליו, היינו עומדים קדם שישבר. ואם ישבו כאחת ונשבר, כלן חייבין. וכן כל פיוצא בזה.

טז. אדם ושור שדחפו בהמה, או כלים, או אדם, או בהמת פסולי המקדשין, לבור; והזק הנדחף בבור, או מת, או נשתברו הכלים: לענין נזקי אדם או הזק בהמה שלשתן חייבין, האדם הדוחף ובעל השור ובעל הבור; ומשלשין ביניהן. לענין דמי ולדות וארבעה דברים אדם חייב, ובעל השור ובעל הבור פטורין. לענין כפר ושלושים שלעבד בעל השור חייב, ואדם ובעל הבור פטורין. לענין כלים ופסולי המקדשין אדם ובעל השור חייבין, ובעל הבור פטור.